

1. За конструкцією та способом нанесення тілесних ушкоджень розподіляється на: зброю безпосередньої дії (клинкову, не клинкову, комбіновану) та зброю опосередкованої дії (метальну).

2. Виділяють такі види холодної зброї: бойова, мисливська й кримінальна [1, с. 2].

Криміналістична експертиза холодної зброї, як правило, проводиться у тих випадках, коли вилучені предмети виготовлені саморобним способом і не мають чітко визначених ознак холодної зброї. Належність до холодної зброї предметів, виготовлених заводським способом (армійських багнетів, кортиків, шабел, мисливських ножів тощо), може бути встановлена за заводськими клеймами та маркувальними позначеннями без проведення криміналістичної експертизи – шляхом слідчого огляду. Якщо ж для розслідуваного кримінального провадження має значення походження холодної зброї заводського виготовлення, криміналістична експертиза може визначити, до якого виду холодної зброї за штатом належить даний багнет, у якій спосіб виготовлено ніж, тощо.

До холодної зброї належать знаряддя і пристосування, які відповідають стандартним зразкам або історично виробленим типам, або незвичні предмети, що спричиняють колочий, ріжучий, рубаючий, ударний або роздроблюючий ефект і призначені для нападу та активного захисту.

Криміналістичною експертизою холодної зброї вирішуються такі питання:

- 1) Чи є предмет, вилучений у підозрюваного, холодною зброєю?
- 2) До якого виду холодної зброї належить ніж (кинджал, кастет, булава тощо), вилучений у підозрюваного?
- 3) Яким способом (заводським чи саморобним) виготовлено ніж (кинджал, кастет, булава тощо), вилучений у підозрюваного?
- 4) Чи є предмет, вилучений у даної особи, заготовкою холодної зброї?
- 5) Чи виготовлено наданий на дослідження предмет із спортивної або бойової зброї певного типу (спортивної шпаги, бойової шаблі)?
- 6) Чи піддавався переробці ніж (або інший предмет), вилучений у підозрюваного?
- 7) Чи використовувалися дані інструменти для виготовлення даної холодної зброї?
- 8) Чи перебувала дана холодна зброя постійно у наданому на дослідження чохла?

Сліди дії холодної зброї на тілі людини і одязі досліджуються судово-медичною експертизою, сліди її дії на інших об'єктах – трасологічною експертизою з виконанням методик ототожнення об'єктів за статичними (натискування, удари) та динамічними (ковзання) слідами [3, с. 215].

Дослідження холодної зброї має важливе значення, оскільки від широкого та тактично грамотного використання спеціальних знань експертом при дослідженні холодної зброї залежить ефективність розкриття та розслідування злочинів.

Список використаних джерел:

1. Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів. Затверджена рішенням розширеного засідання секції НКМР міністерства юстиції України з проблем трасології та судової балістики із залученням членів Координаційної ради з питань судової експертизи. Протокол від 15.01.1999 року.
2. Кофанов А. В. Криміналістика: питання та відповіді / Кофанов А. В., Кобилянський О. Л., Кузьмичов Я. В. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 280 с.
3. Скригнюк Микола Іванович Криміналістика / Скригнюк М. І. – К.: Атіка, 2005. – 496 с.

РОЗВИТОК КРИМІНАЛІСТИКИ В УКРАЇНІ

Гуцал Ярослав Іванович, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ *Мацішин В.С.*

Не можна сказати точно, коли саме виникла криміналістика, але можна сказати що вона знайшла своє місце тоді, коли була необхідність вирішення проблем ефективної боротьби зі злочинністю.

Одним з головних напрямків на мій погляд, був розвиток спеціальних знань, стосовно криміналістики на базі медицини. Ще Папа Інокентій III (1200 р.) наказував при з'ясуванні причин смерті звертатись до лікарів, а відомий Кодекс "Кароліна" (1532 р.) закріпив обов'язкову участь лікарів при розслідуванні злочинів проти життя і здоров'я. Слід зазначити, що перші спеціальні знання мали більше емпіричний характер ніж теоретичний.

Також необхідно відзначити про широке використання слідчих дій при розслідуванні злочину у XV ст. за часів Литовсько-Руської держави. Одним із елементів організації внутрішнього життя були копні округи (своєрідні адміністративні одиниці). Копною округою вважався союз населення певної території який крім керівництва життям в окрузі, виконував функцію охорони від вчинення правопорушень, розслідування злочинів, та їх покарання. Основою для обвинувачення у вчиненні злочину служили сліди злочинця, який пробіг через дворище, що накладало підозру, що член даного дворища може бути злочинцем. Якщо член даного дворища не міг відвести від себе підозру йому доводилось відповідати за вчинений злочин. Крім того згадується також про метод розслідування злочинів по "гарячому сліду" – "гаряча копа". Про сліди, які залишаються на місці події злочинцем згадується ще в визначній пам'ятці права XI-XII ст. "Русской Правде": "не будет ли татя по последу женуть", тобто якщо злочин не буде одразу виявлений, то необхідно його шукати по залишених слідах. Але одною з особливостей розслідування злочину є не тільки вміння виявляти і використовувати сліди події злочину, а й вміння їх закріпити.

В 1867 році журнал "Архив судебной медицины" опублікував статтю військового лікаря Адольфа Борхмана про спосіб знімати за допомогою гіпсу відбитки слідів людини і тварин.

Розвиток так званого "другого зору криміналіста" – фотографія, завдячує відомому вченому С.Ф. Буринському, який вважається засновником судово-дослідної фотографії та технічної експертизи документів.

Криміналістика, як самостійна наука, зародилась в кінці XIX ст. її засновниками прибічниками тої чи іншої теорії вважають австрійського професора Ганса Гросса та французького вченого Альфонса Бертільона.

Спробуємо подумки перенестися в то далеке минуле, коли не існувало ні фотографії, ні дактилоскопії, коли люди не вміли описувати зовнішність людини по методу "словесного портрету" і користуватись з метою встановлення особи антропометрією і ми зрозуміємо, як важко було вести боротьбу із злочинністю без наукових методів, як легко вдавалось злочинцям приховувати своє минуле. Саме в цей час з'являється такий жахливий метод ідентифікації, як калічення і клеймування. Давньоіндійський пам'ятник права "Закони Ману" пропонував, за удар жебраком іншого жебрака, відрізати ту частину тіла, якою був нанесений удар. В Давньому Єгипті та Вавилоні де діяли досить жорсткі принципи законів вавилонського царя Хаммурапі за скоєння крадіжки винному відрубували руку. Широко застосовувалась калічення та катування на території України (зокрема про це згадується в «Соборном Уложении» 1659 р.) Клеймування було відмінено в 1863 р. на передодні введення судової реформи 1864 р.

Наука криміналістика та судові експертні установи в Україні почали розвиватися тільки після скасування старих судових установ. Народний Секретаріат проголошеної в Харкові Української Народної Республіки на всій її території 4 січня 1918 р. скасував стару судову систему, поліцейські та слідчі апарати. Збереглися лише Київський і Одеський кабінети науково-судової експертизи. Петербурзький згорів за часів революції, а Московський взагалі перестав існувати. Таким чином, експертні установи залишилися тільки в Україні. Це іде перший етап розвитку криміналістики саме в Україні.

У 1922 р. губернські відділи розшуку були обладнані засобами дактилоскопування та фотографування. В Україні було сформовано єдину дактилоскопічну десятки пальцеву картотеку, де картки класифікували за основною й додатковою формулою Гальтона-Генрі.

Боротьба зі злочинністю на основі суворого дотримання законності потребувала вдосконалення технічних засобів пошуку, закріплення й дослідження речових доказів, залучення до кримінального судочинства фахівців різних сфер знань.

Другий етап розвитку криміналістики пов'язаний з відбудовою народного господарства України у складі РСРП, здійсненням нової

економічної політики. Цей період характеризується зростанням рівня злочинності, посиленням репресій з боку як центральних, так і місцевих органів влади.

Створені раніше криміналістичні експертні підрозділи продовжували функціонувати. Поступово на зміну старим кадрам почали приходити молоді, з новими ідеями, новим баченням проблем, що поставали перед криміналістикою.

Третій етап розвитку криміналістики в Україні почався після Другої світової війни з відновлення діяльності інститутів судових експертиз, які було зруйновано, а обладнання пограбоване за часів тимчасової окупації. У воєнний час більшість учених цих інститутів були евакуйовані, багато пішли на фронт. Окремі співробітники перебували в окупації і навіть намагалися налагодити здійснення судових експертиз.

За часів незалежності України перший піллучник для юрилических вищих навчальних закладів і юрилических факультетів був підготовлений у 1998 р. колективом викладачів кафедри криміналістики Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого «Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів» за редакцією В. Ю. Шепітька.

На сьогоднішній день в Україні працює багато відомих криміналістів, а також виникають нові напрями, теорії та вчення. Тобто, технологія практики боротьби зі злочинністю не зупиняється, а тільки удосконалюється разом з прийомами криміналістичної тактики та методів розслідування нових видів злочинів.